

The Second Level of Primary School Students' Attitudes toward Social Sciences Course and the Relationship between Their Attitudes and Academic Success

Hüseyin ŞİMŞEK

Ali DEMİR

Harran University, Faculty of Education

Abstract

The aim of this research is to investigate the second level of primary school students' attitudes toward Social Studies course and the relation between the attitudes and their academic success. The study is conducted in descriptive – survey model. The sample of the study includes 542 students from 13 schools selected from lower, middle and upper socioeconomic environment, in the city center of Şanlıurfa. The results indicate that students' attitudes toward Social Studies course are at "strongly agree" level. There is not a significant difference between students' attitudes according to socioeconomic environment of the school, their genders, their father's educational background, gender of Social Studies Teacher who conducts lessons and the materials used in the Social Studies course. On the other hand, there is a significant difference according to their class levels, mothers' educational background, monthly family income and having an additional supportive training for Social Studies course outside the school. Finally the study showed that there is a low, but positive and statistically significant relation between Students' attitudes toward Social Studies course and their academic success.

Keywords: *Primary School Students, Social Studies Courses, Attitude, Academic Success.*

SUMMARY

Social Studies is a course which aims promote competence of civic and grow up good and influential civic. Effectiveness of this lesson is largely depends on attitudes of those students who participate in it. Attitudes are psychological. Attitudes influence and shape individual's feelings, thoughts and behaviours toward an objects, opinions, men and events. Students' attitudes toward lesson significantly effect their interest and success. In this sense, the purpose of this study is to answer the following questions:

What is level of second grade students' attitudes toward Social Studies lesson?

Does level of second grade students' attitudes toward Social Studies lesson vary according to;

School region

Students' gender

Mother's education level

Father's education level

Class level
Parents' monthly income
Teacher's gender
Material situation and additional support receiving out of school?
Also, Is there a significant difference between level of second grade students' attitudes toward Social Studies lesson and their academic success?

METHOD

This study is conducted in a descriptive-relational survey method. Data utilized in this study is based on among sixth and seventh-grade students from state school during first semester of 2010-2011 academic year in Şanlıurfa city centre. In the course of this research, 542 students from 63 schools were chosen with a laminal and simple random method, participated the study. 'Social Studies Attitude Scale' was used to collect data.

FINDINGS

Findings of study reveal that attitudes toward Social Studies lesson is overall 'average' ($\bar{X}=3,4$) and positive. Significant differences were found between students' attitudes toward Social Studies lesson and their grade. Sixth-grade students' attitudes toward Social Studies lesson are relatively higher than of seventh-grade students. The results present that there is a significant difference between mother' education level and students' attitudes toward Social Studies lesson. Particularly, students whose mother having good education is prominently lower than of those whose mother having low level of education. Furthermore the findings indicate that there were significant differences between parents' monthly income. Students', belonging to parents with income over 1500 TL, attitudes toward Social Studies lesson is lower that of whose parents' are in other income slice. In other words, students' belonging a low socio-economic class, attitudes toward Social Studies lesson is relatively higher students' attitudes toward Social Studies lesson. As we consider support that student receive out of school, a significant difference was observed. Students' not receiving private lesson or joining a course, attitudes toward Social Studies lesson is higher and positive compared to those who are receiving a private lesson or joining a course. Students who receive a private lesson or join a course are coming from a high socio-economic class.

Grade points average for students participated study was $\bar{X}=3,4$, and these students have low average level of success for this lesson, there is a low, positive and significant level of difference between students' points and students' attitudes toward Social Studies lesson. In this respect, as grade points of student becoming higher, students' attitudes toward Social Studies lesson relatively increases.

DISCUSSION & CONCLUSION

Study shows that students' attitudes toward Social Studies lesson, is generally average and positive. results of s similar researches indicates that in general, there is

positive tendency toward Social Study Lesson (Fauts, 1990; Al-Kyayyatt, 1990; Haldyna and et.al, 1992; Swift, 1993). Results of the study reveal that students' attitudes toward Social Studies lesson vary in respect to students' class, parent's education level, monthly income and additional support they receive out of school, and significant differences were found between these variables. As grade points of student becoming higher, students' attitudes toward Social Studies lesson relatively increases. However, it may be asserted that students' attitudes toward Social Study lesson doesn't only merely stem from grade points but also from affect of other total compound.

İlköğretim II. Kademe Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Tutumları ve Öğrencilerin Tutumları ile Akademik Başarıları Arasındaki İlişki

Hüseyin ŞİMŞEK

Ali DEMİR

Harran Üniversitesi, Eğitim Fakültesi

Özet

Bu araştırmanın amacı ilköğretim II. kademe öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumları ve öğrencilerin tutumları ile akademik başarıları arasındaki ilişkiyi incelemektir. Araştırma betimsel-tarama modeliyle gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın örneklemi, 2010-2011 eğitim-öğretim yılı 1. dönemde, Şanlıurfa Merkez ilçedeki alt, orta ve üst sosyo-ekonomik çevrede bulunan toplam 13 okulda öğrenim gören toplam 542 öğrenciden oluşmaktadır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular, ilköğretim II. Kademe öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersine ilişkin tutumlarının genel olarak orta düzeyde olduğunu göstermiştir. Öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine ilişkin tutumları, okulun bulunduğu bölgenin sosyo-ekonomik düzeyine, öğrencilerin cinsiyetine, babanın eğitim düzeyine, Sosyal Bilgiler dersine giren öğretmenin cinsiyetine ve Sosyal Bilgiler dersinde kullanılan materyal durumuna göre anlamlı farklılık göstermezken, okudukları sınıf ve anne eğitim düzeyi, ailenin aylık geliri ve okul dışında Sosyal Bilgiler Dersiyle ilgili ilave destek alma değişkenlerine göre anlamlı farklılıklar göstermiştir. Ayrıca öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine ilişkin tutumları ile akademik başarıları arasında düşük düzeyde, pozitif ve anlamlı bir ilişkinin olduğu bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: *İlköğretim Öğrencileri, Sosyal Bilgiler Dersi, Tutum, Akademik Başarı*

Eğitim kurumları, düşünce yapısı, becerileri, tutum ve değerleri gelişmiş insanlar yetiştirmeye odaklanır. Bireyin iyi bir vatandaş olması, toplumun ortak değerlerini benimsemesi ve buna uygun tutum geliştirmesi eğitimin amaçlarındandır. Bu nedenle her toplumun kendine uygun bir eğitim sistemi vardır. Eğitim sistemleri çeşitli türlere ve kademelere ayrılır. İlköğretim kademesinde farklı dersler yer almakta, bu dersler içerisinde gerek içeriği ve gerekse programdaki ağırlığı nedeniyle Sosyal Bilgiler dersi önemli bir yer tutmaktadır. Sosyal Bilgiler, ilköğretim döneminde iyi ve etkili vatandaş yetiştirme amacına hizmet eden bir derstir. Etkili vatandaş, içinde yaşadığı toplumun kültürünü benimsemiş, özümsemiş ve bunu geliştirme anlayışına sahip bireylerden teşekkül eder (Safran, 2008). Sosyal Bilgiler dersinin etkili biçimde verilebilmesi büyük ölçüde öğrencilerin bu derse karşı olumlu tutuma sahip olmalarına bağlıdır.

Tutumlar psikolojiktir. Bireyin tutumu onun bir nesneye, fikre, insana ve olaylara karşı duygu, düşünce ve davranışlarını etkiler ve şekillendirir (Aydın, 2010). Öğrenciler de dersler ve öğretim etkinliklerine karşı olumlu veya olumsuz bir tutuma sahip olabilirler. Tutum, doğrudan gözlenemeyen davranışa hazırlayıcı bir eğilimdir. Tutumlar, bireyin duygu, düşünce ve davranışlarını birbiriyle uyumlu kılarak etkilemektedir (Kağıtçıbaşı, 2010). Smith'e göre tutum, "bir bireye atfedilen ve onun bir

psikolojik obje ile ilgili düşünce, duygu ve davranışlarını düzenli bir biçimde oluşturan eğilimdir” (Akt: Kağıtçıbaşı, 2004, s. 102).

Katz (1967) tutumu, “*bireyin sahip olduğu değerler dizgesine bağlı olarak bir simgeyi, bir nesneyi, bir kişiyi veya dünyayı iyi ya da kötü, yararlı ya da zararlı yönleriyle algıladığı bir ön düşünce biçimi*” olarak tanımlarken (Akt: İnceoğlu, 2004, s. 9; Krech ve Crutchfield, 1999, s. 180) bireyin kendi algı dünyasının bir yönü ile motivasyon, heyecan, idrak ve öğrenme süreçlerinin devamlı bir organizasyonu şeklinde tanımlamışlardır. Hilgard, Atkinson ve Atkinson (1971)’a göre ise tutum bazı nesnelere, kavramlara ve durumlara karşı yaklaşmakla ya da uzaklaşmakla birlikte, bunlara karşı belirli bir davranış göstermeye hazır olmayı ifade eder (Akt: Güllü, 2007). Tutumlar öğrenmeyle kazanılan, bireyin davranışlarına yön veren, karar verme sürecinde yanlılığa neden olan bir olgudur. Tutumlar, yaşantı ve deneyimlerle, öğrenme süreci sonunda oluşur (Tavşancıl, 2010, s. 65).

Tutumların öğrenilmesinde önceki şartlanmaların etkisi büyüktür. Sınıfta herhangi bir konu hakkında olumsuz bilgilerle gelen öğrenci için, yeni bilgilerin özümsemesi güçleşmektedir. Böylece geçmişteki şartlanmalar, olumsuz tutumlara yol açabilmektedir. Okulda öğrenilen bilişsel nitelikteki bilgilerin çoğu, zamanla unutulurken, duyuşsal nitelikteki öğrenmeler zamana dirençli ve sonraki öğrenmeleri etkileme gücüne sahiptir. Belli bir konuya karşı geliştirilen olumsuz tutum o konuyla ilgili sonraki öğrenmeleri güçleştirir (Kılıççı, 2006, s. 71).

Yukarıdaki tanımlar dikkate alındığında tutumun, bireyin davranışlarını yönlendirici bir unsur olduğu, bunun yanı sıra yaşantı ve deneyimlerle örgütlendiği, öğrenme süreci sonunda oluştuğu söylenebilir. Nitekim Mc Cellond, tutumları “*bireyin şimdiki davranışlarını belirleyen geçmiş deneyimlerin bir özeti*” biçiminde ele almaktadır (İsen ve Batmaz, 2006, s. 259).

Tutum sadece bir davranış eğilimi değildir. Tutumların oluşmasında düşünce, duygu ve davranış eğilimlerinin de etkisi vardır. Bu üç faktör tutum öğeleri olarak nitelendirilmektedir (Tavşancıl, 2010, s.66). Birey tutumunu sözleri ya da davranışlarıyla da ortaya koyar (İnceoğlu, 2004, s. 10). Kısaca tutum, sadece bir davranış eğilimi ya da sadece bir duygu değil, biliş-duygu-davranış eğiliminin bütünleşmesidir (Kağıtçıbaşı, 2004, s. 103).

Bir nesneye karşı sahip olunan tutum duyuşsal bir özelliktir. Bloom (1979, s. 71)’a göre duyuşsal özellikler başarının belirlenmesi ve etkilenmesinde önemli bir yere sahiptir. O’na göre, genel olarak, duyuşsal özelliklerin ilgili alandaki bilişsel başarı değişkenliğinin dörtte birini açıklayabilme gücüne sahiptir.

Birey bir nesneye olumlu tutum geliştirdiğinde ona yaklaşır ve onu destekler. Eğer olumsuz tutum geliştirdiyse ondan uzaklaşır. Örneğin Sosyal Bilgilere dersine karşı olumlu tutum içerisinde olan bir öğrencinin bu derse düzenli olarak devam edip, dersle ilgili ödevlerini yaparken, olumsuz tutuma sahip olan öğrenci derslere katılım ve ödevini yapma konusunda daha isteksiz davranır. Bu durum, tutumun davranışsal ögesini oluşturur.

Oskamp (1977), bireyin tutumlarının oluşmasına etki edebilecek kaynakları şöyle sınıflandırmıştır (Akt: Sakallı, 2001, s. 111):

1. Aile (Ana-Baba) etkisi,
2. Çevre (akran grupları, akrabalar, öğretmenler...) etkisi ve
3. Doğrudan kişisel deneyim.

Corbin (1997) tarafından yapılan bir çalışmada aile ilgisi ve aile eğitim düzeyinin Sosyal Bilgiler tutumunun %29'unu açıkladığı belirtilmiştir.

Tutumla başarı arasında ilişki olup olmadığı hep tartışılmıştır. Bazı araştırma bulguları, öğrencilerin bir ders, ünite veya konuya karşı ilgi, istek ve beklentilerinin, onların başarıları üzerinde etkili olduğunu göstermiştir. Esasen öğrencilerin akademik başarısına etki eden faktörler oldukça fazla ve çeşitlidir. Bunlar; öğrenciye sunulan imkanlar, materyal desteği, kullanılan öğrenme-öğretme yöntemlerinin yeterliliği ve etkililiği, sosyo-ekonomik düzey, öğretmenin tutumu gibi daha çok bireyden kaynaklanmayan *dışsal faktörler* olabileceği gibi, bizzat bireyin kendisinden kaynaklanan tutum, ilgi, motivasyon, olgunlaşma düzeyi vb. gibi *içsel faktörler* de olabilir. Dışsal faktörler, öğrenciye sunulan öğretim hizmetinin niteliğini gösterir. Günümüzde okullarda yürütülen çalışmaların büyük bir kısmının temelinde öğrenen kişiye nitelikli bir öğretim hizmeti sunulması çabası yatmaktadır. Öğrenenler için öğrenme ortamını daha çekici ve işlevsel hale getirme yönündeki bu çabalarla istenilen başarı düzeyine ulaşılamaması ya da bu konudaki yetersizlikler, başarı yolunda içsel faktörlerin de dikkate alınmasının gerekli olduğunu göstermiştir. Bu sebeple son yıllarda içsel faktörler içinde yer alan tutumlar da araştırmacıların ilgisini çekmiştir (Keskin, 2003). Yakın zamanda, öğrencilerin okula, öğretmene ve derse yönelik tutumları ile onların akademik başarıları arasında ilişki olduğunu ortaya koyan çok sayıda araştırma bulgusu tutumun dikkate alınması gereğine işaret etmektedir.

Corbin (1997)'e göre tutum ve öğrenme çabası arasında pozitif bir ilişki bulunmaktadır. Örneğin, bir derse karşı olumlu tutuma sahip olan öğrencilerde, derse devam, ödev ve etkinlikleri isteyerek yapma ve öğrenmeye karşı ilgi daha fazla olmakta; öğrenmeyi olumlu yönde etkilemektedir (Durmaz ve Özyıldırım, 2005, s. 70). Bir ders veya konuya karşı olumlu tutum, karşılık verme isteğini gösterme, karşılık vermekten tatmin duyma, olumlu bir yönü ve değeri olduğunu kabullenme ve bir değer olarak kabulüne taraftar olma şeklindeki davranışları içerir (Özçelik, 1992, s. 109).

Öğrencinin derse karşı tutumunu etkileyen değişik faktörler bulunmaktadır. Bunlar öğretmenin sınıfta oluşturacağı uygun öğretim iklimi, derse aktif katılım, ders çalışma yöntemleri, o dersle ilgili beklentiler, çalışma ortamı gibi faktörlerdir (Ergin, 2006). Bununla birlikte, öğretmenin samimi, anlayışlı, sabırlı ve sevecen tavırlar sergilemesi, öğrencileri olumlu yönde etkilemekte, aksi davranışları ise öğrenci üzerinde olumsuz etki yapmaktadır (Güçlü, 2000). Bu faktörler dikkate alındığında, öğretmenin ders işleme ve öğrencilere yaklaşımının tutumu belirleyen en önemli etken olduğu söylenebilir. Sınıf içinde öğrencilere demokratik davranma, değerlerini paylaşma, empatik ilişkiler kurma, samimi olma ve davranışlarını kabul etme tutumu etkileyen diğer etkenlerdir. Bu kapsamda öğrencilerle bireysel ya da grup halinde toplantı düzenlemek, onların olumlu tutum göstermeleri için etkili bir stratejidir. Bu süreçte olumsuz tutuma sahip öğrencilerin anlaşılabilen tutum ve davranışları, daha sıcak ortamda yapılacak görüşmelerle değiştirilebilir. Ders konularının öğrencilerle birlikte tartışılması, öğrencilerin derse aktif katılımının sağlanması da tutumu etkileyecek diğer faktörlerdir (Çelik, 2009).

Öğrencilerin bir derse karşı tutumları, o dersin özelliğinden de kaynaklanabilmektedir. Öğrenilmesi görece zor ve soyut konulardan oluşan dersler öğrencilerde olumsuz tutum yaratabilmektedir. Mather (2004) A.B.D.'deki ilköğretim öğrencileri üzerinde yaptığı bir çalışmada öğrencilerin % 92'sinin Sosyal Bilgiler dersini ilgi çekici bulmadıklarını ya da çok az ilgi çekici bulduklarını saptamıştır.

Mather, bunun nedenini, Sosyal Bilgiler programı içeriğinin öğrencilerin günlük yaşamlarıyla yeterince ilişkili olmamasına ve programda büyük oranda soyut ve geçmişe dönük konuların yer almasına bağlamıştır. Moroz (1996) tarafından yapılan bir başka araştırmada ise güncel ve işlevsel konuların Sosyal Bilgiler tutumunu olumlu yönde etkilediği bulunmuştur. Söz konusu araştırmada ayrıca Sosyal Bilgiler dersi konularını ilgi çekici bulmayan yedinci sınıf öğrencilerinin tutum puanlarının anlamlı derecede düşük olduğu bulunmuştur.

Sosyal Bilgiler dersinde uygulanan öğrenme öğretme yaklaşımları da öğrencilerin derse yönelik tutumunu etkilemektedir. Dersi öğrenciler için daha istenilir hale getirecek yöntem ve etkinliklerin benimsenmesi ve uygulanması olumlu tutum geliştirmede etkili olmaktadır. Bu kapsamda araştırmaya dayalı öğrenme yaklaşımının benimsenmesi, ders konularının çeşitli etkinliklerle işlenmesi, olumlu geri bildirimde bulunma, konuların yaşama ilişkisinin kurulması ve uygun örneklerle desteklenmesi dersi monotonluktan kurtaracağı için öğrencilerin güdülemelerini sağlayabilir (Çalışkan, 2008).

Öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumlarını etkileyen faktörleri belirlemek amacıyla 13 ayrı araştırmayı meta-analitik yöntemle inceleyen Kraus (1990), tutumların öğrenme ve davranışlar üzerinde önemli etkisi olduğunu, ailenin eğitim düzeyi ve sınıf atmosferinin Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumun önemli belirleyicileri olduğunu ortaya koymuştur.

Haladyna, Shaughnessy, ve Redsun (1992), öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumlarını etkileyen değişkenleri belirlemek amacıyla dört, yedi ve dokuzuncu sınıfa devam öğrenciler üzerinde yaptıkları araştırmada, alt sınıflarda öğretmenin gayretli ve cesaretlendirici özellikler taşımasının öğrenci tutumlarını olumlu yönde etkilediğini, üst sınıflarda ise özgüven, ilgi, motivasyon gibi bireysel faktörlerin Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutum üzerinde belirleyici olduğunu ortaya koymuştur.

Gerek yurt içinde ve gerekse yurt dışında yapılan çeşitli araştırmalarda Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumları etkileyen önemli bir belirleyicinin dersin gerekliliğine ve işe yararlığına ilişkin düşüncenin olduğu ortaya çıkmaktadır. Chiodo ve Byford (2004) tarafından son otuz yıldır yürütülen araştırmalara dayalı olarak öğrencilerin Sosyal derslere yaklaşımlarını belirlemeye yönelik olarak yaptıkları araştırmada, öğrencilerin gelecekteki kariyerlerini dikkate alarak Matematik, İngilizce ve Fen derslerine daha fazla önem verdiklerini saptamışlardır. Ergin (2006) tarafından yapılan bir başka araştırmada il merkezindeki okulların, merkeze uzak okullara göre Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumlarının daha düşük olduğu saptanmıştır. Araştırmacı tarafından merkezdeki öğrencilerin ileride katılacakları sınavlar için daha önemli gördükleri Türkçe, Fen Bilgisi ve Matematik derslerine daha çok önem vermelerinin tutumlarının düşük çıkmasında etkili olduğu şeklinde yorumlanmıştır.

Yukarıdaki açıklamalar öğrenci başarısını etkileyen birçok değişkenin bulunduğunu göstermekte; öğrencilerin tutumlarının onların derslere karşı ilgileri ve başarılarını önemli ölçüde etkilediğine işaret etmektedir. Bu gerekçeler ışığında öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine karşı tutumları ile bu derste başarıları arasında nasıl bir ilişki olduğu bu araştırmanın temel sorunsalını oluşturmaktadır.

Bu araştırmanın amacı, İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutum düzeyleri, tutum düzeylerini etkileyen faktörler ve Sosyal Bilgiler dersindeki tutumları ile akademik başarıları arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını incelemektir.

YÖNTEM

Bu araştırma, betimsel-ilişkisel tarama modelindedir. Bu yönüyle çalışma, daha önce belirtilen amaçlar ve sınırlılıklar çerçevesinde var olan durumu ortaya koymayı amaçlayan betimsel-ilişkisel tarama modelindedir. Araştırmanın evreni Şanlıurfa Merkez ilçedeki 2010-2011 eğitim-öğretim 1. döneminde resmi ilköğretim okullarının 6. ve 7. sınıflarında öğrenim görmekte olan 24.530 öğrenciden oluşmaktadır. Ancak, zaman ve ekonomik imkânsızlıklar nedeniyle örneklem alma yoluna gidilmiştir. Araştırmanın örnekleme; Şanlıurfa Merkez ilçedeki 63 ilköğretim okulu tabakalı ve basit tesadüfi örnekleme seçim teknikleri kullanılarak belirlenmiştir. Bu okulların seçiminde okulların buldukları semtlerdeki ev kira ücretleri, sosyal faaliyete katılma alanları, ayrıca öğrencilere ailelerinin aylık gelirleri konusunda yöneltilen soruya bağlı olarak alınan cevaplar da dikkate alınarak; alt, orta ve üst sosyo-ekonomik çevreden olanlar şeklinde üçe ayrılmıştır.

Sosyo-ekonomik düzeylerinin yüzdelikleri dikkate alınarak alt sosyo-ekonomik çevrede 6 okul, orta sosyo-ekonomik çevrede 3 okul ve üst sosyo-ekonomik çevrede 4 okul örneklem olarak seçilmiştir. Örnekleme seçilen okullardaki şube seçimi, random yöntemine göre yapılmış, 6. ve 7. sınıflarda belirlenen bir şubede 25 öğrenciye anket uygulanmıştır. Bu yöntemle belirlenen örneklem grubuna dahil olan öğrenci sayısı toplam 542 olup, bunların 288'i 6. sınıf, 254'ü 7. sınıf öğrencisidir.

Sosyal Bilgiler dersine ilişkin tutumları belirlemek amacıyla, Şahin Şahin, Çakır ve Şahin (2001) tarafından geliştirilen ve 27 maddeden oluşan "Sosyal Bilgiler Tutum Ölçeği"nden yararlanılarak oluşturulan 28 maddelik tutum ölçeği uygulanmıştır. Sosyal Bilgiler Tutum Ölçeği'nin güvenilirliğini belirlemek için yapılan iç tutarlılık sınavmasında Cronbach alfa güvenilirlik katsayısı .95 olarak bulunmuştur.

Toplanan verilerin analizi SPSS 11.5 for Windows (Statistical Package for Social Science) programı kullanılarak yapılmıştır. İlköğretim öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumlarının; okulun sosyo-ekonomik çevreye, öğrencinin akademik başarısına, cinsiyete, sınıf düzeyine, annenin ve babanın eğitim düzeyine, ailenin aylık gelirine, öğretmenin cinsiyetine, Sosyal Bilgiler dersinde destek eğitimi alıp almadığına, dersteki materyal kullanımına göre anlamlı bir farklılığın olup olmadığını belirlemek amacıyla t testi, tek yönlü varyans analizi ve korelasyon analizi kullanılmıştır.

BULGULAR

Bu bölümde, araştırmaya katılan ilköğretim II. kademe öğrencilerinden elde edilen verilerin istatistiksel analizlerine ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

İlköğretim II. Kademe Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersine İlişkin Tutum Düzeyleri

Tablo 1.

İlköğretim Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersine İlişkin Tutumları

Maddeler	N	$\bar{X}$	S
1. Sosyal Bilgiler dersini severim.	542	4.36	0.91

2. Sosyal Bilgiler dersi benim eğitimim için gereklidir.	542	4.61	0.76
3. Sosyal Bilgiler dersi konuları çok karışık ve zor olduğunu düşünüyorum.	542	3.49	1.40
4. Sosyal Bilgiler dersinin konuları aklımı karıştırır.	542	3.59	1.41
5. Sosyal Bilgiler dersinde dikkatimi toplayamam.	542	3.86	1.37
6. Sosyal Bilgiler öğrenmek ilerde çok işime yarayacak.	542	4.36	1.10
7. Sosyal Bilgiler dersine çalışırken canım sıkılır.	542	3.83	1.39
8. Sosyal Bilgiler dersinin gelmesini dört gözle beklerim.	542	3.63	1.28
9. Sosyal Bilgiler dersinde zamanın çok çabuk geçtiğine inanıyorum.	542	3.84	1.32
10. Sosyal Bilgiler dersinde boşa zaman öldürdüğümü düşünüyorum.	542	4.33	1.17
11. Sosyal Bilgiler dersinin ödevlerini yapmaktan nefret ederim.	542	4.30	1.23
12. Sosyal Bilgiler dersinde öğrendiklerim günlük yaşamda bir işe yaramaz.	542	4.47	1.07
13. Sosyal Bilgiler ile ilgili konuları arkadaşlarımla konuşmaktan ve tartışmaktan zevk alırım.	542	3.76	1.45
14. Ders çalışma vaktimin çoğunu Sosyal Bilgilere ayırmak isterim.	542	3.05	1.25
15. Sosyal Bilgiler dersi konuları benim için ilgi çekicidir.	542	3.70	1.30
16. Sosyal Bilgiler dersi gereksiz bir derstir.	542	4.54	1.07
17. Sosyal Bilgiler dersinin biran önce bitmesini isterim.	542	4.21	1.24
18. Sosyal Bilgiler ders kitaplarındaki konular hiç ilgi çekici değildir.	542	3.97	1.40
19. Sosyal Bilgiler dersi beni ürkütür.	542	4.06	1.36
20. Televizyonlarda coğrafya ile ilgili belgeselleri ve programları seyretmekten büyük zevk alırım.	542	3.58	1.51
21. Sosyal Bilgiler ile yalnızca SBS’ de soru geldiği için ilgilenirim.	542	3.71	1.50
22. Sosyal Bilgiler dersine ayrılan ders saatinin fazla olmasını isterim.	542	3.43	1.45
23. Sosyal Bilgiler dersi sınavından korkarım.	542	3.70	1.47
24. Sosyal Bilgiler dersi eğlencelidir.	542	3.84	1.39
25. Çalışma zamanımın çoğunu Sosyal Bilgiler dersine ayırmak isterim.	542	3.06	1.32
26. Sosyal Bilgiler dersini sadece sınıf geçmek için çalışırım.	542	4.01	1.41
27. Sosyal Bilgiler dersinde farklı kültürleri tanımaktan hoşlanırım.	542	4.40	1.01
28. Sosyal Bilgiler dersinin beni sosyal hayata hazırladığımı düşünüyorum.	542	4.35	1.11
Toplam	542	3.93	0.71

Tablo 1’deki bulgulara göre araştırmaya katılan öğrencilerin, Sosyal Bilgiler dersine ilişkin tutumları genel olarak *oldukça katılıyorum* ($\bar{X}=3.93$) düzeyinde ve olumludur. Öğrenciler, 28 maddeden oluşan “Sosyal Bilgiler Dersine İlişkin Tutum

Ölçeği”ne verdikleri yanıtlar kabaca iki kategoride yoğunlaşmıştır. Öğrenciler 16 maddeye “*oldukça katılıyorum*” cevabı verirken, 10 maddeye “*tamamen katılıyorum*” cevabı vermişlerdir. Ölçekteki 2 maddeye (14. ve 25. maddeler) “*kısmen katılıyorum*”, cevabı vermişlerdir. Bu sonuçlar, öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine karşı olumlu tutuma sahip olduklarına işaret etmektedir. Öğrencilerin en yüksek düzeyde katılım ($\bar{X}=4.61$) gösterdikleri madde Sosyal Bilgiler dersinin gerekliliğine ilişkin maddedir. Ayrıca bu maddenin bir tür sağlaması niteliğinde olan “Sosyal Bilgiler dersi gereksiz bir derstir.” ve “Sosyal Bilgiler dersinde öğrendiklerim günlük yaşamda bir işe yaramaz.” önermelerine “*hiç katılmıyorum*” düzeyinde yanıt vermişlerdir.

İlköğretim II. Kademe Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersine İlişkin Tutumlarını Etkileyen Değişkenlere İlişkin Bulgular

Bu bölümde öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumlarını etkileyen faktörler belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırma bulguları, öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumlarının, sosyo-ekonomik düzeyine, cinsiyetine göre farklılaşmadığını göstermiştir. Öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumlarında anlamlı düzeyde etkili olan diğer faktörlere ilişkin bulgular aşağıda verilmiştir.

Sınıf Düzeylerine Göre Sosyal Bilgiler Dersine İlişkin Tutumları

Tablo 2.
Öğrencilerin Sosyal Bilgiler Dersine İlişkin Tutumları Sınıf Düzeyi İçin t-Testi Sonuçları

Sınıf Düzeyi	N	$\bar{X}$	S	Sd	t	P
6. sınıf	288	3.99	0.67	540	2.00	.05
7. sınıf	254	3.87	0.74			

Tablo 2’de ortaya çıkan bulgular, araştırmaya katılan öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine ilişkin tutumlarının sınıf düzeylerine göre anlamlı bir farklılık olduğunu göstermektedir ($t_{(540)}=1,997$, $p<.05$). Buna göre 6. sınıf ($\bar{X}=3.99$) öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersine ilişkin tutumları 7. sınıf ($\bar{X}=3.87$) öğrencilerine göre anlamlı düzeyde daha yüksektir.

Anne Eğitim Durumuna Göre Sosyal Bilgiler Dersine İlişkin Tutumları

Tablo 3.
Öğrencilerin Sosyal Bilgiler Dersine İlişkin Tutumları Annenin Eğitim Durumu İçin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Değişkenler	N	$\bar{X}$	S	Sd	F	P	Gruplar Arası Fark (Scheffe Testi)	
Mezun Olduğu Okul	1.Okumaz-yazmaz	211	4.04	0.59	4-537	6.20	.00	1-4, 1-5, 2-4, 2-5,
	2. İlkokul	199	3.99	0.66				
	3. Ortaokul	57	3.75	0.75				
	4. Lise	44	3.67	0.96				
	5. Fak-Yüksekoku	31	3.63	0.89				
TOLAM	542	3.93	0.71	541				

Tablo 3'deki sonuçlara bakıldığında, araştırmaya katılan öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine ilişkin tutumlarının annenin eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık olduğunu göstermektedir ($F(4-537)= 6.199$ $p<0.05$). Farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla Scheffe post-hoc testi uygulanmıştır. Bu analizde annenin eğitim durumuna göre anlamlı farklılıklar; Anneleri okuma-yazma bilmeyenlerle ($\bar{X}=4.04$) anneleri lise ($\bar{X}=3.67$) ve Fakülte-Yüksekoku ($\bar{X}=3.63$) mezunu olanlar ile Anneleri ilkököl mezunu olanlarla ($\bar{X}=3.99$) anneleri lise ($\bar{X}=3.67$) ve Fakülte-Yüksekoku ($\bar{X}=3.63$) mezunu olanlar arasında olduğu görülmektedir. Bu durumda farkın annelerinin eğitim düzeyi okuma-yazma bilmeyenler ve ilkököl mezunu olanlar lehine olduğu anne eğitim düzeyi yükseldikçe öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumlarının azaldığı görülmektedir.

Aile Gelir Düzeyine Göre Sosyal Bilgiler Dersine İlişkin Tutumları

Tablo 4.
Öğrencilerin Sosyal Bilgiler Dersine İlişkin Tutumları Ailenin Gelir Düzeyi İçin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Değişkenler	N	$\bar{X}$	S	Sd	F	P	Gruplar Arası Fark (Scheffe Testi)	
Ailenin Gelir Düzeyi	1. 250 TL ve daha az	81	4.02	0.56	5-536	2.616	.020	1-6 2-6 3-6 4-6
	2. 251-500 TL	108	3.98	0.64				
	3. 501-750 TL	125	4.02	0.69				
	4. 751-1000 TL	62	4.01	0.63				
	5. 1001-1500 TL	72	3.88	0.82				
	6. 1501- ve üstü	94	3.75	0.83				
TOLAM	542	3.93	0.71	541				

Tablo 4'e göre araştırmaya katılan öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine ilişkin tutumlarının ailelerinin aylık gelirine göre anlamlı bir farklılık olduğunu göstermektedir ($F(5-536)=2.616$ $p<0.05$). Farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla Scheffe post-hoc testi yapılmıştır. Analiz sonucunda aile geliri 1500 ve üstü ($\bar{X}=3.75$) gelire sahip olan öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik tutumlarının, diğer gelir kategorilerindeki öğrencilere göre anlamlı şekilde daha düşük olduğu görülmüştür.

Özel Dershane veya Öğretmenden Sosyal Bilgilerle İlgili Ders Alma Durumuna Göre Sosyal Bilgiler Dersine İlişkin Tutumları

Tablo 5.
Öğrencilerin Sosyal Bilgiler Dersine İlişkin Tutumları Özel Dershane veya Öğretmenden Sosyal Bilgiler ile İlgili Ders Alma Durumu İçin t-Testi Sonuçları

Özel Dershane veya Öğretmenden Sosyal Bilgiler Dersi Alma Durumu	N	$\bar{X}$	S	Sd	t	P
Evet	159	3.82	0.87	539	2.37	.018
Hayır	382	3.98	0.62			

Tablo 5'teki bulgular, araştırmaya katılan öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine ilişkin tutumlarının özel dershane veya öğretmenden Sosyal Bilgilerle ilgili ders alma durumuna göre anlamlı biçimde farklılaştığını göstermektedir ($t_{(539)}=2.37$, $p<.05$). Buna göre, özel dershane veya öğretmenden Sosyal Bilgiler ile ilgili ders almayan öğrencilerin bu derse karşı tutumları, özel ders alanlara kıyasla anlamlı derecede daha yüksek ve olumludur.

İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersine İlişkin Tutumları ile Sosyal Bilgiler Dersindeki Başarıları Arasında İlişki Var mıdır?

Öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersindeki notların frekans dağılımları Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6.
Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Sosyal Bilgiler Dersine Ait Başarı Notu Ortalamaları

Sosyal Bilgiler Ders Notu	f	%
1	51	9,4
2	78	14,4

3	137	25,3
4	159	29,3
5	117	21,6
Toplam	542	100

İlköğretim II. kademe öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersi notlarının ortalaması ($\bar{X}=3,4$) olarak bulunmuştur. Bu sonuca göre öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersinde orta düzeyde bir başarıya sahip oldukları anlaşılmaktadır.

Tablo 7.

İlköğretim II. Kademe Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersine İlişkin Tutumları ve Sosyal Bilgiler Dersindeki Başarıları Arasındaki İlişkiyi Belirlemeye Yönelik Basit Korelasyon Analizi

Değişkenler		Karne Notu	Tutum
	r	1	.210
Karne Notu	p	.	.000
	N	542	542
	r	.210	1
Tutum	p	.000	
	N	542	542

Tablo 7’de ortaya çıkan bulgular, araştırmaya katılan öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine ilişkin tutumları ile Sosyal Bilgiler dersindeki başarıları arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı (r) hesaplanmıştır. Elde edilen bulgulara göre ilköğretim II. kademe öğrencilerinin Sosyal Bilgiler ders notu ile bu derse ilişkin tutumları arasında düşük düzeyde, pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu anlaşılmıştır ($r=0.210$, $p<.01$).

SONUÇ ve TARTIŞMA

Araştırma bulguları öğrencilerin, Sosyal Bilgiler dersine ilişkin tutumlarının genel olarak “orta” ($\bar{X}=3,4$) düzeyde ve olumlu olduğunu göstermiştir. Yurt dışında yapılan benzer araştırma sonuçları da Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumun genel olarak olumlu olduğuna işaret etmektedir (Fauts, 1990; Al-Kyayyatt, 1990; Haldyna ve diğerleri, 1992; Swift, 1993). Ancak az sayıdaki bazı araştırmalar Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumun orta düzeyde olumlu (Fergusson, 1993) ve olumsuz (Morrow, 1997) olduğunu göstermiştir. Öte yandan Türkiye’deki araştırma sonuçları öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumlarının genellikle “orta düzeyde olumlu” olduğunu ortaya koymaktadır (Otluoğlu, 2002; Çiftçi, 2002; Güven, 2003; Altınışık, 2001; Deveci, 2002).

Araştırmaya katılan öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine ilişkin tutumları ile okudukları sınıf düzeyleri arasında anlamlı farklılıklar olduğu görülmüştür. 6. sınıf

öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersine ilişkin tutumları 7. sınıf öğrencilerine göre anlamlı düzeyde daha yüksektir. Bu bulgular Özkal ve Çetingöz (2006)'ün araştırmasında ortaya çıkan “*altıncı sınıfa devam eden öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumlarının yedi ve sekizinci sınıflara devam eden öğrencilere göre daha olumlu olduğu*”na ilişkin bulgularıyla örtüşmektedir. Konuya ilişkin diğer araştırma sonuçları da, genel olarak, ilköğretim öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumlarının olumlu olduğuna, ancak sınıf seviyesi arttıkça öğrencilerin tutumlarında bir azalma olduğuna işaret etmektedir (Aşçı, 2003; Öztürk ve Baysal, 1999; Moroz, 1996; Corbin, 1997).

Araştırmaya katılan öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine ilişkin tutumları ile anne eğitim durumu arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Özellikle annesi yüksek eğitilmiş öğrencilerin bu derse yönelik tutumlarının anne eğitim seviyesi daha düşük olanlara göre belirgin biçimde düşük olduğu ortaya çıkmıştır. Alanyazındaki diğer araştırma sonuçları bu bulguları doğrulamamıştır. Nitekim bazı araştırmalarda (Karakoç, 2005, Ergin, 2006 ve Yüce, 2008) genel olarak ilköğretim öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumlarının anne eğitim durumuna göre farklılaşmadığı rapor edilmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine ilişkin tutumları ile ailenin aylık geliri arasında anlamlı farklılıklar olduğu görülmüştür. Ailesinin aylık geliri 1500 TL üzerinde olan öğrencilerin tutumları kategorik olarak daha düşük olan ailelerden gelen öğrencilere göre anlamlı biçimde daha düşük çıkmıştır. Başka bir ifadeyle alt sosyo-ekonomik sınıftan gelen öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumları daha yüksek çıkmıştır. Bu sonuçlar alanyazındaki diğer bazı araştırma sonuçlarıyla da (Uzun 2006; Karakoç, 2005) paralellik göstermektedir. Hobbs ve Moroz (2001) tarafından Avustralya’da yapılan araştırma sonuçlarına göre Sosyal Bilgiler dersinin gerekli bir ders olduğuna inandıkları ancak ilerideki çalışma yaşamlarında fazla yarar olmayacağını düşündüklerini ortaya koymuştur.

Öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine ilişkin tutumlarının, okul dışında bu dersle ilgili destek alıp almama durumuna göre anlamlı biçimde farklılaştığı görülmüştür. Özel dersane veya öğretmenden Sosyal Bilgilerle ilgili ders almayan öğrencilerin bu derse karşı tutumları, özel ders alanlara göre anlamlı derecede daha yüksek ve olumludur. Özel dersane veya öğretmenden Sosyal bilgiler ile ilgili ders alan öğrenciler genellikle sosyo-ekonomik düzeyi yüksek öğrencilerdir. Ayrıca bu öğrenciler üst eğitim kademelerine geçişte daha önemli olduğuna inandıkları Matematik ve Fen derslerini daha önemli görmektedirler (Schug ve Beery, 1987; Kincheloe, 2001; Chiodo ve Byford, 2004), Bu nedenle Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumlarının daha düşük düzeyde olması beklenen bir sonuçtur. Bu sonuçlar daha önceki sonuçlarla da uyumludur. Zira gerek anne ve babanın eğitim durumlarıyla ilgili bulgular, gerekse ailenin gelir düzeyiyle ilgili bulgular eğitim ve gelir düzeyi düşük aile çocuklarının Sosyal Bilgiler dersine ilişkin tutumlarının diğerlerine oranla belirgin biçimde daha yüksek olduğunu göstermiştir.

İlköğretim II. kademe öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersi not ortalamalarının $\bar{X}=3,4$ olduğu ve öğrencilerin bu derste orta düzeyde bir başarıya sahip oldukları, Sosyal Bilgiler ders notu ile Sosyal Bilgiler dersine ilişkin tutumları arasında düşük düzeyde, pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Buna göre öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersindeki notu arttıkça Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumları da göreceli olarak artmaktadır. Ancak determinasyon katsayısı ($r^2=0.044$) dikkate alındığında,

Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumun toplam varyansın (değişkenliğinin) % 4,4'ünün Sosyal Bilgiler dersindeki nottan, % 95,6'sının ise karne notu dışında kalan diğer faktörlerin toplam bileşik etkisinden kaynaklandığı anlaşılmıştır. Teorik olarak açıklanan varyans diğer değişkenler için de yorumlanabilir. Bir başka anlatımla böyle bir analiz bize neden-sonuç bağlamında bir yorumlama olanağı vermez, sadece değişkenlerin birlikte hangi düzeyde ve yönde değiştikleri konusunda fikir verir.

Öğrencilerin tutumları ile öğrenmeleri yani başarı düzeyleri arasında aynı yönde artan bir ilişkinin bulunduğu birçok çalışmayla ortaya konmuştur. Örneğin Corbin (1997) tarafından yapılan bir çalışmada, lise öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumlarının genel olarak olumlu olduğu ve olumlu tutumun akademik başarıyı yükselttiği vurgulanmıştır. Yurt içinde yapılan çok sayıdaki çalışmada benzer sonuçlar elde edilmiştir. Öztürk ve Baysal (1999) Sosyal Bilgiler karne notu zayıf (1) olan ilköğretim 4.-5. sınıf öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutum puanlarının da en düşük olduğunu, Yüce (2008) ise başarı notu bir (1) olanların tutum ortalamalarının en düşük, beş (5) olanların ise en yüksek olduğu sonucunu bulmuştur. Tay ve Akyürek Tay (2006) İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin başarıları arttıkça Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutum puanlarının arttığını, Ergin (2006) ise Sosyal Bilgiler karne notları ile Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumları arasında yüksek düzeyde, pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğunu tespit etmiştir. Özkal ve Çetingöz (2006), ilköğretimin 6. 7. ve 8. Sınıf öğrencilerine yönelik araştırmasında, başarı düzeyi yüksek olan öğrencilerin düşük olanlara göre Sosyal Bilgiler dersine yönelik daha olumlu tutuma sahip oldukları sonucu bulmuşlardır. Bunların dışında Küçükahmet (1976), Aşkar ve Erden (1987) ve Koçkan (2004), tarafından yapılan çalışmalarda da benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Bu sonuçlar araştırma bulgusunu destekler niteliktedir. Bu sonuçlar öğrencilerin derse karşı tutumları olumlu yönde arttıkça bu dersteki başarılarının da aynı yönde arttığına işaret etmektedir.

Araştırma sonuçlarına dayalı olarak aşağıdaki öneriler yapılabilir:

1. Sınıf düzeyleri arasındaki tutum farklılığı dikkate alındığında, bu dersin programının yeniden gözden geçirilmesi; üst sınıflardaki öğrencilerin de benimseyeceği yeni bir program içeriğinin oluşturulması önerilir.
2. Üst sınıflara mensup öğrencilerin neden Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumlarının daha düşük olduğu ayrıca araştırılmalı, bunun gerisinde yatan temel nedenler incelenmelidir.
3. Sosyal Bilgiler dersine yönelik öğrenci tutumları ve akademik başarının başka değişkenlerle ilişkileri daha kapsamlı olarak ele alınıp incelenmelidir.

KAYNAKLAR/REFERENCES

Al-Kyayyatt, A.K. (1990). *An Experimental Study Comparing The effects Of The Inquiry Method And The Traditional Method For Teaching Social Studies In Two Kuwaiti Secondary Schools For Boys*. <http://www.lib.umi.com/dissertations/fullcit/810753> adresinden (12 Aralık 2008)

- Altınışik, S. (2001). *Sosyal Bilgiler Dersinde Çoklu Ortamın Öğrencilerin Akademik Başarıları ve Derse Karşı Tutumları Üzerindeki Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Aşçı, S. (2003). *Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Öğrenci Tutumları ve Akademik Başarı Arasındaki İlişki*. Yüksek Lisans Tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Aşkar, P. ve Erden. M. (1987). Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği. *Çağdaş Eğitim Dergisi*, 121, 8-11.
- Aydın, M. (2010). *Eğitim Yönetimi*. Ankara: Hatiboğlu Yayıncılık.
- Bloom, B. S. (1979). *Human Characteristics and School Learning*. Özçelik, D. A. (Ed.), Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- Chiodo, J.J. ve Byford, J. (2004). Do They Really Dislike Sozcial Studies? A Study of Middle School and High Students. *Journal of Social Studies Research*, 28(1), 16-26.
- Corbin, S. S. (1997). Comparisons With Other Academic Subject and Selected Influences on High School Students' Attitudes Toward Social Studies. *Journal of Social Studies Research*. 21(2), 13-18.
- Çalışkan, H. Yiğittir, S. (2008). Sosyal Bilgilerde Ölçme ve Değerlendirme. *Özel Öğretim Yöntemleriyle Sosyal Bilgiler Öğretimi*. Tay B. ve Öcal A. (Ed.), Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Çelik, V. (2009). *Sınıf Yönetimi*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Çiftçi, Ü. (2002). *Sosyal Bilgiler 6., 7. ve 8. Sınıf Derslerinde Materyal Kullanımının Öğrenci Başarısı ve Tutumlarına Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Deveci, H. (2002). *Sosyal Bilgiler Dersinde Probleme Dayalı Öğrenmenin Öğrencilerin Derse İlişkin Tutumlarına, Akademik Başarılarına ve Hatırlama Düzeylerine Etkisi*. Doktora Tezi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Durmaz. H., Özyıldırım, H. (2005). Fen Bilgisi ve Sınıf Öğretmenliği Öğrencilerinin Kimya Dersine Karşı Tutumları ve Çoklu Zekâ Alanları İle Kimya ve Türkçe Derslerindeki Başarıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(1), 67-76.
- Ergin, A. (2006). *İlköğretim Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersine İlişkin Tutumları*. Yüksek Lisans Tezi. Denizli: Pamukkale Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Fauts, J. T. (1990). High School Social Studies Classroom Environments and Attitudes: A Cluster Analysis Approach. *Theory and Research in Social Education*, 15, 05-114.
- Ferguson, O. W. (1993). *The Effects of Different Instructional Types on Academic Achievement in World History and Student Attitude Toward Social Studies*. <http://www.lib.umi.com/dissertations/fullcit/9402529> (12 Aralık 2008).
- Güçlü, N. (2000). Öğretmen Davranışları. *Milli Eğitim Dergisi*, 147, 21-23.
- Güllü, M. (2007). *Ortaöğretim Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersine İlişkin Tutumlarının Araştırılması*. Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Güven, B. (2003). *İlköğretim 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Alan Bağımlılık ve Alan Bağımsızlık Bilişsel Stil Boyutlarına Uygun Olarak Hazırlanan Öğretim*

- Etkinliklerinin Akademik Başarı ve Tutumlar Üzerindeki Etkisi*. Doktora Tezi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Haladyna, T., Shaughnessy, J. ve Redsun, A. (1992). Correlates of Attitudes Toward Social Studies. *Theory and Research in Social Education*, 10, 1–26.
- Hobbs, D., Moroz, W. (2001). Secondary Students' Growing Disenchantment With Social Studies Case Study. *A Paper Presented at the Australia Association for Research in Education Conference*.
- İnceoğlu, M. (2004). *Tutum-Algı İletişim*. Ankara: Elips Kitap Yayıncılık.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2010). *Günümüzde İnsan ve İnsanlar (Sosyal Psikolojiye Giriş)*, (11. Basım). İstanbul: Evrim Yayınevi.
- Karakoç, İ. (2005). *İlköğretim II. Kademe Sosyal Bilgiler Dersi Coğrafya Konularının Öğretiminde Çoklu Zekâ Uygulamalarının Akademik Başarı ve Tutuma Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Niğde: Niğde Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Keskin, A. (2003). *İlköğretim II. Kademe Öğrencilerinin İngilizceye Yönelik Tutumları ile Akademik Başarıları Arasındaki İlişkiler*. Yüksek Lisans Tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kılıççı, Y. (2006). *Okulda Ruh Sağlığı*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Kincheloe, J. L. (2001). *Getting Beyond the Facts*. New York: Peter Lang Publishing.
- Koçkan, Ç. (2004). *Normal ve Taşmalı Eğitim-Öğretim Yapan ilköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Matematik Dersine Yönelik Tutumlarının Değerlendirilmesi (Kırşehir Örneği)*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Kraus, S. J. (1990). Attitudes and the Prediction of Behavior: A Meta-Analysis. *Paper resented at the Annual Convention of the American Psychological Association*.
- Krech, D., Crutchfield, R. S. (1999). *Sosyal Psikoloji: Teori ve Problemler*. (Çev. Güngör E.). İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Küçükahmet, L. (1976). *Öğretmen Yetiştiren Kurum Öğretmenlerinin Tutumları*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları.
- Mather, J. (2004). Why do we Have to Studt These Old White Guys?. *Classroom Spice*, 6(2), 1-4.
- Moroz, W. (1996). *Student and Teacher Attitudes Toward Goverment Primary Schools in W.A*. Doctoral Thesis. Perth: Curtin University of Technology.
- Morrow, M. (1997). *Students Attitudes Towards Social Studies*. <http://www.aare.edu.au/97/Morrow301.htm> (12 Mayıs 2008)
- Otluoğlu, R. (2002). *İlköğretim Okulu 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yazılı Edebiyat Ürünlerini Ders Aracı Olarak Kullanmanın Duyuşsal Davranış Özelliklerini Kazanmaya Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Özçelik, D. A. (1992). *Eğitim Programları ve Öğretim (Genel Öğretim Yönetimi)*. Ankara: ÖSYM Yayınları.
- Özkal, N., Çetingöz, D. (2006). Cinsiyet, Sınıf Düzeyi ve Başarı Durumlarına Göre İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Tutumları. *Çağdaş Eğitim Dergisi*, 31, 22–28.
- Öztürk, C., Baysal, N. (1999). İlköğretim 4 –5.Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Tutumu. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6, 13–21.

- Safran, M. (2008). Sosyal Bilgiler Öğretimine Bakış. *Özel Öğretim Yöntemleriyle Sosyal Bilgiler Öğretimi*. Tay B. ve Öcal A. (Ed.), Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Sakallı, N. (2001). *Sosyal Etkiler*. Ankara: İmge Kitabevi.
- Schug, M. C., Beery, R. (1987). *Teaching Social Studies in the Elementary School*. Glenview Illinois, Scott, Foresman and Company.
- Swift, G. W. (1993). *Effects of A Childrens' Book and A Traditional Textbook on Thirdgrade Students' Achievement and Attitudes Toward Social Studies*. Doctoral Thesis. Oklahoma: Oklahoma University.
- Şahin, T., Çakır, Ö.S., Şahin, B. (2001). İlköğretim 6. Sınıf Öğrencilerinin Fen Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Derslerine Karşı Tutumları, Akademik Benlik Kavramları ve Bilişsel Öğrenme Düzeyleri. *Eğitim Araştırmaları*, 3-4, 133-138.
- Tavşancıl, E. (2010). *Tutumların Ölçülmesi ve SPSS İle Veri Analizi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Tay, B., Akyürek Tay, B. (2006). Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Tutumun Başarıya Etkisi. *Gazi Üniversitesi Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 4(1), 73-82.
- İsen, G., Batmaz, V. (2006). *Ben ve Toplum*. Ankara: Teori Yayınları.
- Uzun, A. (2006). *Üstün veya Özel Yetenekli Öğrencilerin Sosyal Bilgiler Dersine İlişkin Tutumları ile Akademik Başarıları Arasındaki İlişki*. Yüksek Lisans Tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Yüce, S. (2008). *Taşınmalı Eğitim-Öğretim Yapan İlköğretim Okullarındaki II. Kademe Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Tutumlarının Değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

İletişim/Correspondence

Hüseyin ŞİMŞEK
Harran Üniversitesi
Eğitim Fakültesi
Eğitim Bilimleri Bölümü
Tlf:04143440020
E-posta: husimsek@hotmail.com

Ali DEMİR
Harran Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı
Tlf: 0414 318 37 67

